

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ՔԱՆՈՒՆԱԳՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ուսման տեղի համար ուր այս օրագրի մուտքը արդ հուլիսի 25, ամբողջ 16րդ շրջանի (900 սեպտեմբեր) բաժնորդագրի են 20 ֆր. կանխիկ, Վարդի 5 նաև բաժնորդագրուել քանի ամսի համար որ ուզուի, ամեն մէկ ամսականը 2 ֆր. հաշուելով և 1901 յուլիս ամսին անդին հանցելու պայմանով:

Նամակ և ծրար պէտք է գրկել հետևեալ հասցեով. M. PORTOUKALIAN, Rédacteur du journal Arménia. MARSEILLE (France).

ԺԶ ՏԱՐԻ ԹԻԻ 36

1901 ՄԱՅԻՍ 8

1901 ԱՊՐԻԼ 25 (Հ.Տ.)

ՁԱՐԵՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը, եթէ հարկ համարի, համառօտելով և կառավարման միջոցով կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները: Գործարար չէ վերագործունել չհրատարակուած ձեռագիրները:

Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով Ծանուցման 1 միջակայքը 1 սանդղակարժէ. 1 գլխագիրը 2 սանդղակ:

Les annonces, en français et en arménien sont reçues, aux bureaux de Rédaction: Rue Glandevès, 17.

ԲՈՎԱՆ ԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Միսիրաբեան Միաբանութեան Երկհարկաւորները. — Նամակներ Պարսկահայքէն. — Գաղթականները վերադարձի արգելքը. — Սիսակ տեղեկութիւն մը. — Նոր հրատարակութիւններ. — Թիւրքիայէն լուրեր. — Թիւրքիայի Եւրոպական փոստերի խնդիրը. — Արտասահմանի լուրեր. — Ծանուցումներ:

ՄԻՍԻՐԱՐԵԱՆ ՄԻԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐԿԱՐԻՐՈՒԹՅՈՒՆ

Առաջիկայ սեպտ. 8ին (Հ.Տ. օգ. 26), կիրակի օր, վենետիկի Ս. Ղազարի վանքին մէջ պիտի կատարուի անմահ Միսիրար Աբբային և պօլսի մէջ մի քանի աշակերտներ իրեն շուրջ ժողովով՝ ապագայ մեծ և բազմադիրք Միսիրարեան Միաբանութեան սկզբնաւորութիւնն ըրած լինելու 200 ամեակի հանդէսը:

Արմենիայի նախորդ շրջանի 67րդ թուին մէջ հրատարակած օնք արդէն այս յօդուան հանդէսի առթով վենետիկի Միսիրարեան Միաբանութեան հանած Յայտարարութիւնը որ կիսա-ցունէր թէ վենետիկ վանքին մի քանի նոր գիրքեր պիտի հրատարակուին ի յիշատակ այս յօդուանի և Միսիրար Աբբայի արձանը պիտի կանգնուի վանքին մէջ: Բայց որովհետև մեծ Սեբաստացին վենետիկ վանքին միայն չպատկանիր, այլ ընդհանուր հայ ազգին, որի օգտին նուիրած է զինք և իր հաստատած Միաբանութիւնը, բնական է որ Հայ ազգն ալ երախտագիտութեամբ մասնակցէր այդ յօդուանի հանդէսին: Մինչև այժմ 7-8000 ֆր. չափ նուիրատուութիւններ հասած են Միսիրարեան Միաբանութեան, վերոյիշեալ գիրքերի հրատարակութիւնը և արձանի կանգնումը գիւրացունելու համար:

Ո՞վ է Միսիրար արքայն որի յօդուանը պիտի տօնուի սեպտ. 8ին: Չկալ կարողալ գրել գիտցող Հայ մը որ իր նախնայ այդ անուն և անոր հիմնադրած միաբանութեան հայ ազգին մատուցած գրական և կրթական ծառայութիւնները, իսկ անոր պատմութիւնն այս հանդէսի առթով մանրամասնօրէն պիտի հրատարակեն արդէն իր անուն կրող Միաբանութեան նշանաւոր գրագէտները: Այսու ամենայնիւ, այդ մեծ Սեբաստացի պատմու-

թեան նախածանօթ մասերին մէջ ամենքի աչքին կը զարնեն արդէն անոր կեանքի խոշոր գիծերը, իր ազգին կրթական ծառայութիւն մը մատուցանելու նպատակով Հայաստան, Կ. պօլսի և Եւրոպա չափել չափիփելով քաջած հաղարուսէ կ զօնաւորութիւններն ու նեղութիւնները, յուսահատիլ և յոգնիլ չգիտցող իր տոկուն բնաւորութիւն և վերջապէս այնպիսի Միաբանութիւն մը հիմնելու յաջողիլը որ 200 տարիներէ ի վեր կը յարատեւէ, հետզհետէ աւելի ծաղկելով և բարգաւաճելով:

Երբ մէջ Միսիրարի հաստատածին պէս գործ մը կատարել որ դարերով շարունակուի, շատ դժուարին բան մ'է: Եւ Միսիրար Աբբայէն ի վեր 200 տարի անցած է ու դեռ չէ ելած Հայ մը որ յաջողած լինի նոյնպիսի գործ մը հիմնել որ ՅԱՐԱՏԵԻՆԻ, Էջմիածնի, Երուսաղէմի պէս մեր վանքեր, իրենց բոլոր հարստութիւնով և ընդհանուր հայազգի համակրութիւնն իրենց հետ ունենալով մէկտեղ, չեն կրցած դեռ վենետիկի և վիեննայի վանքերին մրցակից գրագէտների Միաբանութիւն մը հաստատել: Միսիրարի յաջողութեան գաղտնիքը զանազան նպատակաւոր հանգամանքների մէջ կարելի է փնտռել: Բայց այս ալ չէ կարելի ուրանալ որ ամենէն զիսաւորն եղած է իր ազգի կրթութեան գործին ծառայելու համար անոր ունեցած վառ եռանդն ու անվճատ կամքը, ինչպէս և իր աշակերտներին իրենց վարդապետի համար ունեցած սէրն ու անձնութեան զգացումը: Միսիրար վարդապետը Երուսաղէմի, Էջմիածնի, Սեբասի և այլ վանքեր այցելած, Հայաստանի զանազան քաղաքներ գնացած, Կ. պօլսի եկած և այդ ամեն տեղեր ուսանելու և ուսուցանելու հետամուտ եղած, գպրոցներ բանալու և կրթական գործին նուիրուող միաբանութիւն մը հաստատելու ջանքեր ըրած, բայց ամեն տեղ ալ ժողովրդի մեծ մասին և անոր առաջնորդողների տգիտութեան պատճառով արգելքների ու հալածանքների ենթարկուած, իր աչք դարձուցեր է վերջապէս արտասահման, Եւրոպա, հոն երթալ իր նպատակի իրագործման աշխատելու համար: Առաջին անգամ կարելի մէջ վարժապետութիւն ըրած միջոցին կը պատահի մի հայ

վաճառականի որմէ Եւրոպայի լուսաւորութեան մասին առած տեղեկուութիւնները կը բորբոքեն երիտասարդ Միսիրարի կրթական վառ եռանդն ու հետաքրքրութիւնը: Մինչդեռ ատեն կաթողիկոսեան համար (որ այն ժամանակ ուսումնասէր Հայերին զըրաւող նորութիւն մ'եղած է, ինչպէս վերջին ժամանակներ բողոքականութիւնը) իր զգացած համակրութեան առաջին սերմերը կը ձգեն անոր մտքի մէջ: Կիրիկիա գնացած միջոցին, Պէրուլի մէջ կը պատահի Դոմինիկեան կրօնաւոր Եւրոպացիների, կը ձօնենայ անոնց, կը հրապուրուի անոնց իմաստուն խօսակցութիւններէն, ուսանելու և իր հայազգի ուսուցանելու եռանդն աւելի կը բորբոքուի և մինչև իսկ կը քաջալերուի այդ Եւրոպացիներէ Եւրոպա անցնելու համար:

Վերջապէս, Միսիրար վարդապետ որ 1700ին Կ. պօլսի մէջ Ղալաթիայի Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցին բարոյիչ նշանակուած և 1701 սեպտ. 8ին իրեն հետևող մի քանի անձերով միաբանութիւն մը կազմած էր, իր քարոզչութեան պաշտօնանկ եղած լինելով և պատրիարքարանէն վախճալով, զափուլին կրօնաւորների թելադրութեամբն ու ընծայած դիւրութիւններով վախաւ Կ. պօլսէն Մոռա ուր գնացին իրեն միացան իր աշխատակիցներ և իրենց Միաբանութեան բոյնը դրին հոն: Բայց երբ յետոյ թիւրքերը Մոռայ վրայ յարձակեցան և քանդեցին, Միսիրար տեսնելով որ հոն հանգիստ չպիտի մնայ, անկէ անցաւ վենետիկ ուր Ս. Ղազարի անբնակ և կիսաւեր կղզին վենետիկի Հանրապետութեան կողմէն նուիրուեցաւ Միսիրարեան Միաբանութեան որ 200 տարիի ջանքերով ոչ միայն Ակադէմիամբ, այլ և ակադէմիայի արտադրուած է այդ կղզին, որ բերքմն բոլորների մաքրանոց եղած և յետոյ անբնակ մնացած էր:

Միսիրար վարդապետ Եւրոպա անցած ժամանակ, իր հրատարակչական գործի յաջողութեան համար ամեն բան վարդապոյն չէր տեսներ անշուշտ: Ոսկան վարդապետի վախճանն իր աչքի առջև ունէր: արդէն անոր Մարտէլի տպարանի թափթը փուլ գիրքերով էր որ ինք Միսիրար ալ Կ. պօլսի մէջ մի քանի գիրք տպել տուած էր: Սեբաստացի Միսիրար

վարդապետէն 35 տարի չափ առաջ Երևանցի Ոսկան վարդապետ արդէն Եւրոպա անցած, Ամսդերտամի մէջ առաջին անգամ լինելով հայերէն Աստուածաշունչը, Շարական և այլ մի քանի գիրքեր հրատարակած և յետոյ Մարտէլի փոխադրուած էր որովհետև Մարտէլի մէջ այն ժամանակ բաւական թուով հայ վաճառականներ կը գտնուէին: Բայց չնայելով որ Էջմիածնի Յակոբ կաթողիկոսը խոստացած էր օգնել իրեն և այդ պատճառով Ոսկան վարդապետի տպարանը «Տըպարան Սրբոյն Էջմիածնի և Սրբոյն Սարգսի զօրավարի» կը կոչուէր, չնայելով որ Մարտէլի հայ վաճառականներն իսկզբան համակրութիւն ցուցին այդ հրատարակչական գործի (բայց յետոյ բոլորովին թուլցան և մինչև իսկ թշնամութիւններ ըրին), Ոսկան վարդապետ պարսկերի տակ ճնշուած և յետին խղճութեան մէջ ինկած, Մարտէլի բանտերին մէջ իր վերջին շունչ աւանդած էր, իր ձեռնարկած այդ ազգօգուտ գործի վնասող և կործանող եկեղեցական և աշխարհական Հայերին համար անէծքով յիշատակարան մը թողլով:

Բայց այդ նախընթաց օրինակ չվերհասնող Միսիրար վարդապետին միայն թէ կարելի է ըսել որ այս անգամ ինք աւելի շրջահայեաց և խոհեմ դարձաւ և բարեբաղդապէս իրեն հետ միացած էին նաև անձնուէր աշխատակիցներ և աշակերտներ որով գործը յարատուութեան վիճակի մէջ դրուեցաւ: Սյդ յարատուութեան յաջողութիւնն է որ Միսիրարի գործն անմահացուց և այնչափ բազմադիրք դարձաւ, Ազգերեաններ, Չափեաններ, Երևանցիներ, Բագրատունիներ, Արշակունիներ, Այստեաններ ևն. ևն. ընծայելով հայ ազգին: Միսիրար իր կենդանութեան ժամանակ տպագրական մամուլ անգամ չունէր: Անտոնի Պ. թիւղի տպարանին մէջ կը տպուէին իր հրատարակած գիրքեր: Իսկ հիմա Ս. Ղազարի վանքի տպարանը ձուլաւ և արագատիպ մամուլներ ունի որոնց արտադրածներն առաջին մըրցանակների արժանացած են արուեստահանդէսների մէջ: Միսիրարի ժամանակ գործածուած «Տպագրեցեալ ներ տպարանով» հայերէնի ոճերէն մինչև Հ. Արսէն Բագրատունիի «Հայկ Դիւցազն»ը և Հիւրմիւզեան եղբայր-

առաջնորդութիւնն ընելու համար :
Լա չէ՞ր լինեք արդեօք որ հրա-
տարակէին անուններն այդ գործակա-
տարների որոնք կարգել տալ յաշո-
ղեր են եղեր . նորեկ ճանրորդներն
ինչպէս զիմեն ատոնց երբ այստեղ
յայտնի չէ թէ որոնք են այդ նոր նը-
շանակած գործակատարներին չպէս
կերի , այդ հրատարակած տեղե-
կութեան մէջ սխալ մը կայ որովհետեւ
ճանրորդներն առաջնորդող նոր գոր-
ծակատարներ չկան այստեղ :

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք
հետեւեալները .

ԲԱՆԱՍԷՐ հնախօսական, պատ-
մական, լեզուաբանական և քննական
եռամսեայ հանդէսի Բ հատորի (1900)
Դ պրակը որի բովանդակութիւնն է
հետեւեալը .

Մեր հնութիւնները . Գ. Յ. Բասմաչ-
եան . — Հին Հայաստանի մի քանի աշ-
խարհագրական անունների մասին որոնք
կապ ունին վանեան արձանագրութեանց
հետ . Գր. Խալաթեանց . — Լազարեան
ձեմարանի Աւետարանը . Գր. Խալաթ-
եանց . — Գրամ, Գրամագիտ . Գոհն , Գոհ-
նիկ և Համոզեմ բառերը . Յ. Թիքէսթեանց .
— Մ. Խորենացոյ Պատմութիւն Հայոց
ուղղագրեալ և ծանօթարանեալ . Ս. Վ.
Պարսեանց . — Հարցափորձ Պր. Կարիէրի
«Արգարեան զրոյց»ին . Ս. Վ. Պ. — Մատե-
նախօսական . Գ. Յ. Բ :

Բաւաւսէրի տնօրինութիւնը , ներ-
կայ Գ. տարեշրջանին սկսած , սոյն հե-
տաքրքրական հանդէսի տարեկան
բաժնորդագիրն 20 ֆրանգէն ինչպե-
ցած է 15 ֆր. -ի , յուսարով որ իր այդ
զոհողութիւն կը գնահատուի և բաժ-
նորդների թիւը կաւելնայ :

«Բանասէր»ի խմբագրութիւնը
պիտի տայ յառաջիկայ պրակով Ս.
Լիմիանի մօտակայ Զուարթնոց ե.
կղզեցիի աւերակների տակէն դուրս
եկած 47 տող բնագրական արձանագրու-
թեան պատկերն ու մեկնութիւնը ,
պատմական ու լեզուաբանական ծա-
նոթութիւններով :

«Բանասէր»ի խմբագրութիւնը կը
յայտարարէ նաև որ ներկայ պրակը
և թերևս յառաջիկայ պրակն ալ սլա-
կաւաւոր կը զրկուի անխափր բոլոր
բաժնորդներին . բայց այդ պակասը
տպուած է արդէն խիստ չափերէն և
նորութիւն պարունակող բովանդա-
կութեամբ որ թէ՛ գրական է , յար-
մար ամէն գասակարգի պատկանող
ընթերցողի , և թէ՛ բանասիրական է
միանգամայն . սակայն առ այժմ չղբ-
կեր ոչ ոքի , այլ կը սպասէ Միխիթար
Արքայի երկհարկաւոր միջոցներ
հանդէսին (որ վիճեցողի Միխիթար-
եան Պատ. Միաբանութեան նախա-
ձեռնութեամբ և ընդհանուրի մաս-
նակցութեամբ փառաւորապէս պէտք
է կատարուի այս տարի սեպտեմբերի
8ին) , որպէսզի անակնկալ մը պատ-
ճառէ թէ՛ Միխիթարեան յարգոյ
Միաբանութեան և թէ՛ «Բանասէր»ի
ընթերցողներին : Այս անակնկալ
պատճառող առանձին հրատարակու-
թեան իրաւունք կունենան «Բանա-

սէր»ի բոլոր կանխիկ վճարող բաժա-
նորդները միայն , առանց ուէ յաւել-
ման , բոլորովին ձրի , ճանրու ծախքն
ալ խմբագրութեան վրայ :

«Բանասէր»ի խմբագիր տնօրէնը
Տիար Կ. Յ. Բասմաչեան որ վեհ.
Հայրապետի հրաւերով և Յրանաւի
կրթական նախարարութեան մասնա-
գէտների յանձնարարութեամբ կող-
կաս այցելած էր անցած տարի հնա-
խօսական ուսումնասիրութիւններ կա-
տարելու համար , իր հետադուր
թիւնների արդիւնքները պիտի սկսի
մաս առ մաս հրատարակել Մեր
Հնութիւններէ վերնագրի տակ
մասնաւոր յօդուածներով և պիտի
շարունակէ երկրորդ և երրորդ ան-
գամ ալ ուսումնական ուղեւորութիւն-
ներ կատարել Հայաստանի զանազան
տեղերը , ազգային հետաքրքրաշարժ
հնութիւնները տեսնելու , ուսումնա-
սիրելու , կարևոր արձանագրութիւն-
ներն ու բնագրերն ընդօրինա-
կելու և բացատրելու և իր այդ ուսում-
նասիրութիւնների արդիւնքները պա-
րունակող ՀԱՅԱՐԱՋԱՆ անուն գիրք
մը հրատարակելու նպատակով : Իր
այդ նպատակի հասնելու համար , ինք
կը բաւականանայ եթէ 1000 բուրժի
մը չափ աշակցութիւն լինի իրեն ,
երթեմեկի , գիւղերի մէջ ապրելու ,
հարկ եղած ատեն զիւղացիներէ փոքր
ծառայութիւններ խնդրելու , կարևոր
հնութիւնների լուսանկարներն առ-
նելու և այլ մանր մունր ծախքերի
համար : Այդ դուրսը հայթայթուելու
համար հանգանակութիւն մը բաց-
ուած է արդէն որի գանձապահու-
թիւնը յանձն առած է մեր Բարեգա-
մնակ ծանօթ Հայրենակիցներէն Տիար
Յ. Իսկէնսէր և իրեն պէտք է զրկեն
իրենց նուէրներ ամեն անոնք որոնք
կը փափաքին մասնակցել այսպիսի
ազգագուտ գործի մը :

Ludovic de Contenson — CHRETIENS
et MUSULMANS. Voyages et Etudes.
Avec une lettre préface de M. Jules
Lemaître, de l'Académie Française.
Ouvrage accompagné de deux cartes.
1 volume in 16. Prix : 3 fr. 50. —
Librairie Plon Nourrit & Cie, 8, rue
Garancière, Paris.

(Ասիական թիւրքերի կոտորածնե-
րէն յետոյ անձամբ պտըտած Եւրո-
պացիի մը խղճամիտ ուսումնասիրու-
թիւնն է , իր տեղագրական , վիճակա-
գրական և վերջին դէպքերին վերա-
բերեալ պատմական տեղեկութիւն-
ներ շատ հետաքրքրական են և կար-
ծէ 3½ ֆր. տալով կարգաւ այդ գիրք
որ ստանալու համար պէտք է գիմել
վերողբեալ գրավաճառանոցին : Աւե-
լորդ է ըսել որ հեղինակը համակիր է
Հայերին և հայկական խնդրին , ինչպէս
պէտք է յուսալ Հայաստանի վիճակը
խղճամօրէն ուսումնասիրողէ մը)

ԹԻՒՐԵԻԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Յաճանախ մը շինութեան համար
Ամերիկայի Ֆիլատէլիա քաղաքի գոր-
ծարանատէր Քրամբին և նոր գրու-
թեան վերածուելիք 8 մարտանաւերի

շինութեան համար Էսէնի (Ալմանիա)
Քրուրի գործարանին լինելիք նախ-
նական կանխավճարներին համար հա-
մաձայնութիւն մը գոյացած է ատոնց
և Բ. Դրան միջև : Կարգադրուած է
որ Օսմ. կայս. Պանդան յիշեալ գոր-
ծարանատէրներին վճարուելիք դրամ-
ներն ինք պիտի գանձէ , օսմանեան
տուրքերին վրայ վերջերս բարդուած
%ին 6 յաւելուածական հասոյթներն
անոնց հաշուին համար վար դնելով :
Քրամբի գործարանը 1000 անգլ.
ոսկի պիտի ստանայ . Քրուրի գործա-
տունն ալ 81,000 անգլ. ոսկի : Այսու
ամենայնիւ , ամենէն առաջ Ճէնովաի
(Իտալիա) Անսալտօ եղբայրների նա-
ւաշինութեան գործարանին՝ որին
պարտքեր ունի Բ. Դրուր , փոքրիչատէ
գումար մը պիտի տրուի : Բ. Դրուր
տակաւին բանակցութեան մէջ է Ան.
գլիան ալ յաճանաւ մը գնելու հա-
մար . Արմադրօնկի և Վիքէրս Մակ-
գիմի գործատուներն իրենց առա-
ջարկած նաւերի բոլոր ծրագիրները
ներկայացուցած են Բ. Դրան , շինու-
թեան պայմաններով մէկտեղ :

— Կ. պոլսի մէջ այսուցաւոր ման-
տախտի դէպքեր պատահած լինելով ,
քարանձիւն հաստատուած է Կ. պոլ-
սէն մեկնողներին համար : Սուլթանն
որ իր մայրաքաղաքի մէջ քօլէրաի և
այլ այսպիսի տարափոխիկ հիւանդու-
թիւնների տարածուելէն շատ կը վախ-
նայ , հրամայած է զգուշական խիստ
միջոցներ ձեռք առնել :

ԹԻՒՐԵԻԱԿԱՆ ԵՐԵՐԱԿԱՆ ՓՈՍՏԵՐԻ ԽՆԴԻՐԸ

Թիւրք կառավարութիւնը մի քա-
նի անգամ ծանուցադրներով դիմած
էր եւրոպական տէրութիւններին որ
թիւրքերի մէջ իրենց ունեցած նա-
մակատուներ իրական , իր թղթատա-
րութիւն բաւական կանոնաւոր և վրա-
տահելի ներկայացունելով : Վերջերս
փորձեց բռնի միջոցի գիմելով իր հը-
րամայածը գործողքել . բայց եւրո-
պական տէրութիւնները համերաշ-
խութեամբ ցոյց տուին իրեն որ մէկ
անգամ ուէ կերպով իրենց ձեռք ան-
ցուցած իրաւունքն ալ չեն թողուր
որ իրենց ձեռքէ խլուի : Թիւրք կա-
ռավարութիւնն ստիպուեցաւ մեղայ
ըսելով ներողութիւն խնդրել որ մա-
յիս 5ին Եւրոպական եկած թղթատա-
րական պայուսակներն ինք բացած և
ծրարներն իր մարդերի միջոցով ցըր-
ուած էին իրենց հասցէներին : Թիւրք
կառավարութիւնը խոստացաւ ուրիշ
անգամ չգտնուիլ այդպիսի անկար-
գութեան մը մէջ որ օսմանեան փոս-
տին կանոնաւոր և վստահելի լինելուն
ապացոյց մը չէր : Այդ անկարգու-
թեան անմիջական հետեանքն այս ե.
զաւ որ , վաճառականներին եղած վը-
նասներէն զատ , զանազան անձերի
հասցէին Եւրոպական եկած նամակնե-
րը բացուած լինելով , ոստիկանութիւ-
նը շատ մը մարդեր ձերբակալեց իւ-
րե կասկածելիներ :

100,000 ՖԼԱՆԴ
ՄԵՐ ՄԵՐ ՏԱՂԱԿԱՄՔՈՒՄ
(Tournai des Fleurs)

Բոլորովին նոր և հետաքրքրաշարժ
բան մը : Կարգացէ՛ք ինչ որ պիտի
ընենք : Կրնաք 100,000 ֆրանգ վա-
տկիլ հնչուն գրամով : Մեր բացած
մրցումի նպատակն այս է թէ տես-
նենք ո՞վ պիտի կրնայ հետեւեալ ցան-
կին մէջէն առնուած գիրքերով ամենէն
շատ ծաղիկների անուններ շինել :
Ահա այդ գիրքերի ցանկը .

W D O Z O C K Q U L I A P R
T A R I D G E S P N E L V E B
R D I M W A D O H T L

Իբրեւ ծաղիկ անուն կընդունինք
Ակադէմիի բառարանին մէջ մտցուած
բոլոր ծաղիկ անուններն իրենց զա-
նազան տեսակներով : Վերողբեալ
գիրքը կրնաք միենոյն բառին կամ
շատ մը բառերի մէջ կրկնել քանի
անգամ որ պէտք լինի ծաղիկ մը ա-
նուն տալու համար . ինչպէս Immor-
telle (անմեռելի) , Muguet (շուշան ֆու-
սաց) , Rose (վարդ) ևայլն :

Ով որ բոլորովին իրարմէ տարբեր
25 կամ աւելի ծաղիկ անունների
ցանկ մը շինէ , 5000 ֆրանգէն սկսած
և անկէ վար զանազան արժէքներով
չքեղ մրցանակ մը կուտանք իրեն բո-
լորովին ճիշտապէս :

ԱՄԵՆ Օ՝ ՄԵՐ ՄՐՅԱՆԱԿՆԵՐ ԿԸ ՏՐՈՒԻՆ
Երբ որ ձեր ծաղիկ անունների
ցանկը շինէք , այս ծանուցումն տակ
հասցէի համար պարապ թողուած
տողերը լեցուցէք և ցանկին հետ մէկ-
տեղ պահարանի մը մէջ դնելով և այդ
պահարանի վրայ ալ ձեր հասցէն
գրելով ու պատասխանի նամականիշը
(timbre poste) փակցունելով զրկեցէք
մեզի : Եւ երբ մրցանակի արժանա-
նաք ու փափաքիք զայն ստանալ ,
ձեզ ուրիշ բան չմնար ընելիք , այլ
միայն մեր Univers illustré լրագրին
մէկ օրինակի բաժնորդ գրուիլ : Ամէն
անձ որ 25 ծաղիկ անունի ցանկ մը կը
զրկէ մեզի , մրցանակ մը կուտանք
իրեն և մրցանակների բաշխումը կը
լինի հետեւեալ կերպով : Ամէն օր՝ մեզ
հասած ամենէն լաւ ցանկին կը յատ-
կացուենք ոսկի ժամաքալի մը (chro-
nomètre en or) . երկրորդ կորդին՝ քիյի
շքեղ սպաս մը (magnifique service à
thé) . հետեւեալ 7ին՝ հեղիակաւի բաժա-
կապուր աղաման մը (diamant rajah-
Capoor) և կարմիր յակիթով մատանի
մը (bague avec un rubis) . անոնց յա-
ջորդին՝ ոսկի դրամ մը (une monnaie
d'or) և բոլոր միացածներին ալ փոքր
իշատէ արժէքաւոր մրցանակներ :
Այս մրցանակներ ամէն օր պիտի
զրկուին . ձեր զրկած ցանկին ար-
դիւնքն իմանալու համար երկար ըս-
պասելու պէտք չէք ունենար : Վիճա-
կահանութիւն մը չէ այս . օրուան մէջ
ստացուած բոլոր ցանկերն ալ , թէ՛
առաւօտ լինի և թէ՛ երեկոյ , միենոյն
կերպով կը մասնակցին մրցումին :

Ձեր ընելիք միակ բանն այս է . այս
ծանուցումը ձեր ցանկի հետ մէկտեղ
մեզի կը զրկէք և եթէ նոյն օր ստաց-
ուած ցանկերին մէջ ամենէն լաւ ձե-
րինը լինի , իրաւունք կունենաք ոսկիէ
ժամացոյցն ստանալու , կամ թէյի
սպասը և կամ թէ՛ ուրիշ մրցանակ :

Ներքին մէկը, նայելով թէ ի՞նչ կարգի
արժանացած է ձեր զրկած ցանկը :
Ձեզ կապահովուենք որ մրցանակ
մը կը ստանաք : Մեր մասին կասկա-
ծելիք բան մը չունիք . ձեզ խաբելու
մէջ չա՛մ չունինք մենք . մեր փա-
փաքն այս է որ մեր լրագրէ գոհ ե-
ղող մէկ միլիոնի չափ ընթերցող ունե-
նաք . ատոր համար է որ մենք չենք
ուզեր լրագրին բաժնորդագրութեան
համար ստակ զրկէք մեզի մինչև որ
առաջուց շտկէ շիտակ չգիտնաք թէ
ձեր զրկած ցանկն ի՞նչ մրցանակի
իրաւունք կուտայ ձեզ :

Ամեն օր կէսօրէն յետոյ ժամը 4ին
քննիչները կը հաւաքուին քննելու
համար թէ զրկուած ցանկերին մէջ
լաւագոյններն որո՞նք են և անոր հա-
մեմատ կը նշանակեն մրցակիցներին
չնորհուելիք մրցանակները : Քննիչնե-
րը իրենց որոշումը տալէն յետոյ իս-
կոյն կը գրենք ձեզ և կիմացունենք
ձեզ տրուելիք մրցանակը և եթէ կա-
տարելապէս գոհ էք, կրնաք մեզ զըր-
կել մեր L'Univers Illustré լրագրի
բաժնորդագրինը և առաջին փոստով
կը զրկուի ձեզ մրցանակը, լաւ կեր-
պով ծրարուած թղթատարական ծը-
րարով (colis postal) մը :

Պարզամիտ մարդերին գուցէ ան-
կարելի բան մը երեւի մեր այսպիսի
խոշոր նուէրներ ընելու առաջարկը .
բայց մենք ստակ ունինք, միջոցներ
ունինք և համբաւ ունինք և շատ լաւ
ալ զրկուեց մեր հաշիւն ու մեր ըրա-
ծը . եթէ կարենանք մէկ միլիոն բաժ-
նորդ ունենալ այս մեծ ծրագրի մի-
ջոցով, տարակոյս չունինք որ այդ մէկ
միլիոն ընթերցողներ մեր L'Univers
Illustré լրագիրը շնորհալէս պիտի
յանձնարարեն իրենց բոլոր բարեկամ-
ներին և ատով պիտի օգնեն մեր լրա-
գրի տարածման : Մենք մտքերնիս
գրած ենք որ 100,000 ֆրանք պիտի
ծախսենք այս մրցումներին համար և
երբ այդ գումար սպառի վերջանայ,
ծաղկամրցումը վերջացած լինելու
մասին ծանուցում մը հրատարակելու
իրաւունքը մեզ կը վերապահենք :
Չափազանց երկար մի՛ սպասէք որ
մի՛ գուցէ ուշացած լինիք : Այս ծաղ-
կամրցում բաց կը մնայ մինչև 1901
նոյեմբերի 15ը :

1250 ֆրանգի մասնաւոր մրցանակ
մը, միւս բոլոր մրցանակներէն զատ,
պիտի տանք անոր որ կորոշուի թէ
ամենէն ազուրկ և ամենէն աւելի ար-
ուեստագիտական կերպով շինուած
ցանկը զրկած է մեզի : Մեր մասնա-
ժողով ամեն օր կը բաշխէ մրցանակ-
ները վերը յիշուած կերպով . բայց
այս 1250 ֆրանգի մասնաւոր մրցա-
նակը պիտի տրուի միայն 1901 զեկտ-
1ին :

ՌՎ ՆՆԲ ՄՆԲ

L'Univers Illustré լրագիրը համա-
ւար է արդէն . ամենքին յայտնի է որ
իւր խոստացածները կը կատարէ : Նթէ
կուզէք անոր վրայ տեղեկութիւններ ու-
նենալ, կարող էք գրիմը Լոնտոնի բոլոր
հրատարակչական գործակալութիւններին
և վաճառականներին :

Անուց (Nom)
Փողոց (Rue)
Քաղաք (Ville)
Երկիր (Contrée)
Մեր լրագրի հասցէն այս է .
« L'Univers Illustré »
2a Providence Terrace
(Angleterre) Londres S. W.

ԱՐՏԱՍՈՒՄԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

Ինքնուրուի կը հաղորդեն թէ
Ազով քաղաքի շրջանակին մէջ գտնու-
ող Սոյի ըսուած տեղը՝ Չատկի ու-
րախութիւնները խանգարուեցան
ուսու ժողովուրդին և թիւրքերի ու
իմէրէթներին միջև սաստիկ վէճեր ծա-
գելով : Բայց այդ անկարգութիւններ
քաղաքական պատակով մը պատրաս-
տուած չէին, այլ հետեւանք էին թիւր-
քերի և իմէրէթներին այն գէշ սովո-
րութեան որ Ռուսներին հետ ամենա-
փոքր վէճ մ'ունեցածնուն պէս կը
սկսին դանակ քաշել և ըվզովէր գոր-
ծածել :

Վերոյիշեալ կռուէն մեռնողներ ե-
ղած չեն, այլ մէկ քանիներ վիրաւոր-
ուեր և շատ մը թիւրքի տուններ ալ
կողոպտուեր են : Բարեբաղդապէս,
ուստիկանապետը, Տ. Շանօ, որ տեղա-
ցի ժողովրդէն շատ յարգուած մէկն է,
յաջողեց է, առանց բռնի ուժի դիմե-
լու, լոկ իր խրատական յորդորներով
հանդարտեցունել երկու կողմի կռու-
ողները և վերահաստատել խաղա-
ղութիւնը :

Աւղանիստանի Էմիրի կողմէն
գործակատարներ ճանաչալ ելած են
Ալմանիա գալու համար, Վերուրի
թիւրքանօթի գործարանէն վեց հրե-
տանիներ գնելու պաշտօնով : Այդ
թիւրքանօթներ պիտի գործածուին Աւ-
ղանիստանի մայրաքաղաք Քապուլը
զինելու համար : Աւղանիստանի Էմի-
րին պատերազմական պատրաստու-
թեան ծրագիրները մեծ մաստանջ
պատճառած են իր դրացի երկրին,
անգլիական Հնդկաստանի :

Ռուսմանիաի Կարով և Յունաս-
տանի Գէորգ Թագաւորներին Ապա-
ղիաի (Աւստրիա) մէջ իրար հանգիպե-
լով հնգօրեայ տեսակցութիւնն այլ և
այլ մեկնութիւնների առիթ տուած է,
կըսուի թէ յունաստանական համա-
ձայնութիւն մը գոյացած է Պալքան-
եան խնդիրների մասին : Այդպիսի
համաձայնութիւն մը առայժմ շատ
դժար կերելի, նկատի առնելով Մա-
կեդոնիաի մէջ Հնդկներին և Ռուս-
ներին հակառակ շահերը, Բայց հաւա-
նական է որ այդ տեսակցութիւն մինչև
աստիճան մը աւելցուցած լինի փո-
խադարձ բարեկամական յարաբերու-
թեան ձգտումները Ռուսմանիաի և
Յունաստանի միջև :

Սերպիաի Տրակա Թագուհին
համար ժամանակէ մ'ի վեր կը խօս-
ուէր թէ յղի է և մինչև իսկ կանխա-
հաս լուր մ'ալ տարածուեցաւ թէ
մանչ զաւակ մը ծներ է : Վերջին ըս-
տոյց լուրը Սերպիաի ուրախութեան
և եռանդին վրայ եկաւ պաղ ջուր լե-
ցուց : Տրակա Թագուհին և իրեն շըր-
ջապատողները խաբուեր են եղբր

կարծելով թէ Ն. Վեհափառութիւն
յղի է : Այս մասին բնականապէս այլ և
այլ զրոյցներ ենթադրաբար չըջաբե-
րութեան ելան. բայց ծննդաբան երե-
ւելի բժիշկներ կը վկայեն որ թէև
հաղուագէպ, սակայն կրնայ պատա-
հի որ կին մը յղութեան ամեն նշան-
ներ ցոյց տայիրեն վրայ, առանց յղա-
ցած լինելու : Մինչև իսկ կըսեն թէ
կարելի է որ յղութիւն տեղի ունենայ
և մինչև 4 ամիս իր ընթացք շարու-
նակէ ու յանկարծ կանգ առնէ, ա-
ռանց արտաքին պատճառի : Ասոնք
բնութեան զաղտնիքներ են որոնց
գոյութիւնը կընդունի բժիշկական գի-
տութիւնը, բայց ատոնց մասին դար-
ման մը կամ բացատրութիւն մը տա-
լու անկարող է :

Սերպիաի վերջին մարդահա-
մարն որ կատարուեցաւ 1900 զեկտ-
31ին, ցոյց կուտայ որ Սերպիաի բը-
նակիչների համազումարն է 2 միլիոն
493 հազար և 770 . մինչդեռ 1895ին
2 միլիոն 312 հազար և 484 բնակիչ
կար, Բայց է թէ 5 տարիի մէջ 181,286
հոգի աւելցեր է :

Ա Ձ Դ

Ես մէկ նոր դեղ եմ հնարած ճի-
ճուի դէմ որ տաճկերէն քեմիա կըս-
ուի . շատ զօրեղ և ազդեցողական է և
քննուած է փարիզու մեդիսինումը .
բաղկացած է բուսեղէնից, Մէկ ան-
գամ խմողն բոլորովին կազատուի
այդ դժոխ գաղանից որ մարդու ա-
ղիքների մըջումը բոյն է դրած :

Գինն է 3 տալէր :

Յանկացողներ ուղարկեն ստակն
այս հետեւեալ հասցէին և ես կուղար-
կեմ զեղն իրան պատուէրներովը :
Ճանապարհածախքն ինձ վերայ է :
Մեծ քանակութեամբ ուզողին %ին
20 զեղը կը լինի :

Մանտեյն Յորդանգ Եղիպարեան
Հասցէ՝

Dr. Randolph
c/o Rev. Mashtotz Papaziantz
108 West 41th str.
(Etats-Unis d'Amérique) NEW YORK

ԼՈՒՍԻՆԵՆ ՍՐԲԱՋԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐԸ

Տաճկական բռնութեան նահատակ
եղող Խորէն Նարպէյ-Լուսինեան Սըր-
բազանի պատկերը ընտիր թղթի վը-
րայ տպուած կը ծախուի Արմենիաի
խմբագրատունը : Գինն է 65 սան-
թիմ, փոստի ծախքը խմբագրատու-
նէն վճարուելով :

ՄԱՍՈՒԻ ԳԻՐՔԵՐ

Արմենիաի խմբագրատան մէջ
ծախու կը գտնուին հետեւեալ գիր-
քերը որոնց առջեւ նշանակուած գի-
նքերն մէջ հաշուուած է նաեւ զրկե-
ու փոստի ծախքը :

Ծրարները ապահովագրուած
(recommandé-registré) ստանալ ու-
զողները պէտք է որ ամեն մէկ ծրա-
րի (մինչև 2 քիւ) համար 25 սանթիմ
ապահովագրութեան ծախքը վճարեն :

ՊԻՏԱՆԻ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐ

(Յատկապէս պատրաստուած Ամերի-

կայի Միացեալ Նահանգաց Հայ գաղ-
թականներուն կեանքի, ժամանակի և
գրամի խնայողութիւն ընել տալու
հարկ եղած դիւրութիւններն ընծա-
յելու համար) Աշխատասիրեաց
Պետրոս Ռ. Թորոքսան. Տպագր-
նել Երբ, Էլիաս Խալաւ և ընկ. 1897.
Ամերիկա գնացող Հայերին և կամ
արդէն հոն գտնուողներին համար շատ
կարեւոր գիրք է : Գինն է 1 ֆրանգ
և 25 սանթիմ :

ՀՐԱՏԱՌԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մ. ՓՈՐՓՈՒԳԱԼԵԱՆ

Մ. Փորթուգալեանի հրատարա-
կած գիրքերին վրայ մասնաւոր զեղ
կը լինի Պարսկաստանի Հայերին հա-
մար որոնց կը զրկուի փակագծի մէջ
նշանակուած գիներով :

Ա. ՀԱՅ ԴԻԻՏԱՋԱՆԻԶԻ ՄԸ (Սպառած)

Բ. ՀԱՅ ԳԻՒԴԱՑԻ

Գ. ՍԱԼՄԱՆ ԻՍՐԱԵԼԻ

Դ. ԱՋԱՏՈՒԹԻՒՆ ՊՈՒԼՂԱՐԻՈՑ ԵՒ
ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ՊՈՒԼՂԱՐ ԱՍՏԱՍ-
ԲԱՊԵՏԱՑ (Սպառած)

Ե. ՀԱՍՏԱՍԱՆԻ ԹԵՈՒԱԴՆԵՐԸ. — (Հայաս-
տանցիների պաշտօնութեան տխուր

հետեւանքների սէկ փոքրիկ պատկերը
կը ներկայացունէ վիպական կերպով) :
Գին (90 սնթիմ) 1 ֆրանգ 20 սնթիմ .

Զ. ԳԱՄԱԻ ԳԱԹԻՊԱ — ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ
ԸՆԹԵՐՏԱՐԱՆ յետ այբուբենի աւարտե-
լուց (Սպառած)

Է. ԼԻՆԶԻ ՕՐԵՆՔԸ ՏԱԶԿԱԼԱՍՏԱՆԻՄ.
(Սպառած)

Ը. ԹԻՒՐԿԻԱԻ ՀԱՅԵՐԵՆ ԵՒ ԻՐԵՆՑ ԴՐԱ-
ՑԻՆԵՐ (Թիւրքիաի Հայերին և իրենց
դրացի ազգերի վրայ վիճակագրական
և ցեղաբանական ամփոփ և հետա-
քրքրաշարժ տեղեկութիւններ կը պա-
րունակէ : Թիւրքահայաստանի մէջ բը-
նակող այլ և այլ ազգերէ բնակիչների
թուին բաղդատական մէկ ցուցակի
ալ կցուած է տեղաբնակի վերջը) : Գին
50 սանթիմ (35 սանթիմ) :

Թ. ԱՐՄԵՆԻԱԻ ՅՈՒՇԱՐԱՐ (Արմենիաի
Ա տարեշրջանի թիւերը այժմ բոլորո-
վին սպառած և միւսնոյն ժամանակ
չստերի հետաքրքրութեան աւարկայ
գարձած լինելով, այդ շրջանի էջ Մ
Խոթութեանի դրած առաջնորդող

յօդուածներէն գէթ 30ի չափ ամփոփ-
ուած են Յուշարարի մէջ որ ութածա-
ղիւրքով 124 երեսներէ կը բաղկանայ) :
(1 ֆրանգ) . 1 ֆր. 40 սանթիմ
Ժ. ՎՐԵԺ (Պուլկարիաի մէջ Թիւրքերի
արած բարբարոսութիւններէն մի փոք-
րիկ պատկեր կը ներկայացունէ և ցոյց
կուտայ թէ Պուլկարներն ի՞նչպիսի մի-
ջոցների դիմած են իրենց վրէժ լու-
ծելու համար) : (15 սնթիմ) 20 սնթիմ
ԺԱ. ԹՈՒՄԱՅ ԲՈՅԱՐԻՍ (Յունաստանի մէջ
Թիւրքերի արած բարբարոսութիւն-
ներէն մի փոքրիկ պատկեր կը ներկա-
յացունէ և ցոյց կուտայ թէ Յոյներ
ի՞նչպիսի միջոցների դիմած են իրենց
վրէժ լուծելու համար) : (0,15 սանթիմ)
20 սանթիմ :

ՏԵՐԵՆ—ԻՍՐԱԵԼԻ
Մ. ՓՈՐՓՈՒԳԱԼԵԱՆ

ՄԱՐՍԵԼ
Հայերի ապագան Մ. Փորթուգալեանի
Le Gérant : François CARRIERE
Marseille. — Imprimerie du Midi